

VESIENSUOJELU EDELLYTTÄÄ YHTEISVASTUUTA

Kaakkois-Aasian luonnonkatastrofiuutisten jälkeen meidän vesiensuojeluongelmamme vaikuttavat perin mitättömiltä. Luonnon ääri-ilmiöille emme voi mitään, mutta niiden ennustamiseen, niihin varautumiseen ja seurausten hoitoon voimme valmistautua huomattavasti nykyistä paremmin. Kaikessa karmeudessaan tällaiset arkitoimemme ja –ajattelumme pysähdyttävät luonnonkatastrofit opettavat meille sosiaalista vastuuta ikään kuin shokkihoitona. Ehkäpä samalla myös ympäristösuhteemme jalostuu edes hieman nöyremmäksi.

Sosiaalisen vastuun edistäminen on myös vesiensuojelun avaintavoitteita. Vesiensuojelu haastaa pohtimaan suhdettamme ympäristöön, yhteiskuntaan ja läheisiimme. Haluammeko itsellemme ja lapsillemme paremman ympäristön vai elämmekö vain tätä päivää lyhytnäköisine etuinemme? Miten nykyajan tiedoin, keinoin ja resurssein vastaamme tekojemme ja/tai laiminlyöntiemme välittömistä ja välillisistä seurauksista? Miten esi-isiemme näkökulmasta ennen näkemättömän vauras ja muodollisesti hyvin oppinutkin aika osoittaa kestävän viisautensa käytännön toimissa?

Mitä vesiensuojelullinen vastuuttomuus voisi merkitä? Pahimmillaan se merkitsee määräyksistä piittaamattomuutta, tahallista vesien pilaamista: esim. johdetaan likavedet vesistöön joko suoraan tai viemärikaivojen tulvinnan seurauksena. Tätäkin Somerolla yhä tapahtuu, mistä ovat osoituksena suolistoperäisten bakteerien pitoisuudet Kirkkojärvässä, Hirsjärvässä ja Oinasjärvässä. Urheilussa yksi sovittujen toimintatapojen vastainen toimintatapa ja ansioton edunhankinta on nimetty dopingiksi. Tutkimatta emme tiedä, minkä tuotannonalan ja/tai asumismuodon dopingista Someron vesien bakteerit kielivät.

Vesien pilaaminen on rikos

Sosiaalisen vastuun kehittymättömyyttä osoittaa myös se, että "vähäisenä" pidettyä vesien pilaamista ei yleisesti pidettäne rikollisena toimintana. Kaupungin viranomaisetkin ovat ilmeisen haluttomia puuttumaan rikkeisiin. Yksityiset kuntalaiset eivät puolestaan maan tavan tai naapurisovun vuoksi viitsi uhrautua "vain yhteisen hyvän vuoksi." Vapaaehtoisvoimin toimiva vesiensuojeluyhdistyskään ei ole innostunut ryhtymään ilmiantajaksi. Kyllä nämä asiat pitäisikin hoitaa virkavelvollisuuden ja aseman, myös poliittisen luottamustehtävän, tuomalla neutraliteetilla.

Kaupungin virkamiesten ja poliittisiin luottamustoimiin valittujen tulisi ottaa asialistalle myös ikävät asiat, vaikka edunmenettäjänä olisikin hyvä ystävä, naapuri tai sukulainen. Virka- tai luottamusmiesaseman tuomalla neutraliteetilla on kyettävä hoitamaan hankaliakin asioita. Vastuullisesti ymmärretyn yhteisen edun erottaminen yksityisestä ei voi olla ylivoimaisen vaikeata.

Yhteisvastuun nykyistä parempi sisäistäminen auttaisi myös haja-asutusalueiden 1.1.2004 voimaan tuleen jätevesiasetuksen toteutusta. Melkeinpä jokainen vesistön varrella asuva voi parantaa jätevesiensä käsittelyä ja jo ennen kuin epämääräisiä

siirtymäaikoja lupaava, mutta ehdottomasti yhteistä hyvää ajava uusi asetus edellyttää. Omalta kohdalta käynnin kohti parempaa tulevaisuutta voi abittaa välittömästi, vaikka asetus ei siihen tässä ja nyt pakotakaan. Voihan tulevaisuudessa pakollisen vedenlaadun paranemiskehityksen käynnistää omalla tontilla ja omaehtoisesti jo nyt. Kannattaa myös muistaa, että vesien pilaaminen on ollut rikos jo ennen uuden asetuksen voimaan tuloakin.

Myös vesistöjen rannoilla ja niiden valuma-alueilla toimivat maanviljelijät ovat avainroolissa: toivoisikin, että maanviljelijät ottaisivat nykyistä aktiivisemmin osaa yhteisiin vesistötalkoisiin. Maatalouden ympäristöohjelmahan tarjoaa aivan käypää rahaa mm. suojavyöhykkeiden perustamiseksi - voiko vesiensuojelua paremmin kannustaa! Maataloustuottajien vuosi sitten Paimionjoen tilan parantamiseksi käynnistämän hankkeen toivon onnistuvan myös maatalouden ympäristöohjelman toteutuksen aktivoinnissa.

Julkisuus - hyvästä vai pahasta?

Mm. Paimionjoki-projektien vuoksi somerolainen vesiensuojelu on saanut viime vuoden aikana melko runsaasti julkisuutta. Sitä tarvitsemme, jotta vesistöille myönteinen asenne lisääntyisi ja motivaatio vesien suojelemiseksi johtaisi käytännön toimiin. Runsas julkisuus voi viestiä myös väärin, ehkäpä jo vesiensuojelun runsaasta esilläolosta ounastellaan, että asiat ovat jo hyvässä hoidossa: minun panostani ja apuani ei enää tarvita, saatetaan päätellä.

Todellisuudessa olemme Somerolla yhäkin vesiensuojelullisessa ajattelussa ja käytännön vesienhoitotyössä aivan alkumetreillä, viitataan viime vuoden vuosikirjassa esittämäni vesiensuojelutoimien toteutuksen hierarkiaan. Yksi käytännön osoitus vesiensuojelun tehostamistarpeesta olivat Lounais-Suomen ympäristökeskuksen aivan äskettäin julkistetut vedenlaatuluokituksen uudet tulokset. Luokituksessa mukana olevista Someron suurista järvistä ei yhdenkään tila parantunut vv. 1997 - 2003. Epävirallisten tietojen mukaan Oinasjärven luokitus jopa huononi aikaisemmasta. Miten voi yhden ison vedenottamollisen puhdasta pohjavettä vuoden jokaisena päivänä saavan järven tila yhä heikentyä: tässäpä olisi aihetta jopa valtakunnan uutiseksi ja seminaarin teemaksi!

Hyviä uutisia

Hyviäkin uutisia on kerrottavana. Yksi Paimion esitutkimushankkeen päätavoitteista on toteutumassa. Järvelle on perusteilla hoitoyhdistys, joka ryhtyy käytännön toimiin Paimion tilan parantamiseksi. Työtä riittää, vaikka esitutkimushanke osoittikin, että Paimionilla ei todennäköisesti tarvita niin laajoja ja kalliita hoitokalastustoimia kuin järven ravinnemäärät ennakoivat. Lisätutkimuksiakin yhä tarvitaan, sillä alustavien arvioiden mukaan järvessä on jopa 50 % enemmän ravinteita kuin valuma-aluekartoituksen laskelmat edellyttäisivät.

Paimionjoen hoitosäätiö-ehdotuksemme on myös edennyt, sillä Someron kaupungin käynnistämällä esitutkimuksella on tarkoitus selvittää säätiön toteutusmahdollisuuksia. Toivottavasti käytännön työ ei haudaudu komiteaan - Paimionjoellahan on jo odotettu pitkään tosi toimia vesistön tilan parantamiseksi.

Someron metsäjärvet kattava 22 järven hoito-ohjelma valmistuu tämän vuoden aikana ja järville laaditaan käytännön hoitosuosituksset. Ohjelmaan kuuluvien järvien hoitoryhmien perustamista kannattaa jo nyt valmistella, sillä kaikilla järvillä tarvitaan vähintäänkin "vastuullisen ranta-asukkaan käyttäytymisohjeita" - useilla järvillä kuitenkin huomattavasti konkreettisempiakin toimenpiteitä.

Salon vedenottohakemuksen käsittely jatkuu Korkeimmassa Hallinto-oikeudessa. Syyskuussa oikeus tutustui paikan päällä vedenottoalueeseen, mikä menettelynä on hyvin harvinaista. Vierailu oli varmasti asiallemme eduksi, sillä kahden kesän kuivattamat pohjavesijärvien rannat näyttivät nyt hallintoneuvoksillekin kuinka hitaita ja arvaamattomia ovat alueen pohjaveden liikkeet.

Vesistöjemme viime kesät ovat olleet onneksemme vähäleväisiä. Yhtä hyvää tulevaisuutta on vaikea luvata, kuten vedenlaatututkimuksen tuloksetkin ikävästi ennakoivat - vedenlaatu ei ole parantunut. Vesiensuojelua tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa – saadaksemme paremman huomisen meidän on ponnisteltava sen hyväksi. Vesiensuojelu on erottamaton osa sosiaalista vastuutamme, vastuunottoa toisiamme, tulevia sukupolvia ja yhteistä ympäristöämme kohtaan!

Somerolla 17.1.2005

Matti Torkkomäki